

bat mutuas pecunias accipere, l. si pignore 22. §. si creditor, illic. Nam vsu hoc euenit, ff. de pignoratitia actione, l. quod si nolit 31. §. quia assidua, ff. de adil. edicto, l. heredes palam 21. §. 1. in fine, illic. Vel ex consuetudine patriam, vel regionis, ff. de testam. l. si seruus plurimus 50. alias 53. §. ult. illic. Ante omnia ipsius patriam, consuetudo, deinde regionis, in qua versatus est, exquirenda est, ff. de legat. 1. l. si cui ades 31. in fin. illic. Atque ita his vsus fuerit, ff. de legat. 3. l. damnas 15. §. 1. ad fin. illic. *Vi haec forma in agris seruetur, que viuo testatore obtinuerit, l. fundi Abutiari, al. Trebariani 38. illic. Quam viuo patrefam, ex locacione fundi redigere consueuerat, ff. de vsu, & vsufr. leg. l. dominus stricho 23. §. testamento, illic. Cui ex consuetudine domus esset, inuito vers. Respon. dis. ff. de pecul. leg. l. penultima, illic. Ante omnia inspicendum est, que defunctus solitus fuerat ei prestare, ff. de aliment. & cibar. legat. l. si prius 17. §. 1. verl. Illa autem ff. de aqua, & aqua pluuia arcende, l. semper in stipulationib. 34. ff. de reg. iur. cum similibus, ex quibus vltra interpretes vbiq; & alios adnotarunt Bartolus, in reper. l. de quibus 31. n. 6. ff. de legib. Nicol. Euerardus in locis legalibus loco 104. ab vsitato, seu solitis, num. 8. verl. Atque etiam est, quod contractus, & num. 16. D. Couarr. variat. resolut. lib. 1. cap. 19. num. 9. ad medium, verl. Deinde ambigua dispositio, Menoch. de arbit. lib. 2. casu 199. num. 11. Cardin. Franc. Mantica de tactis, & ambiguis conuentionib. lib. 3. tit. 9. per totum, maxime a num. 10. Felician. de censibus lib. 3. cap. 1. num. 4. §. inter has vero, verl. Quod vero, Aluarus Valascus consultat. 146. num. 14. & 20. Galpar Rodericus de annuis redit. lib. 1. §. 15. num. 52. ad medium, Petrus Barbola in l. fructus 7. num. 30. circa med. verl. Neque contrarium probat, ff. soluto matrimonio. D. Illephonus Perez de Lara de annuatim. lib. 1. cap. 2. num. 23. atque ita ex consuetudine vendendi ad creditam optima sumetur coniectura, & interpretatio, quod in dubio ex simpliciter traditione rei vendite, censetur de pretio fides haberi. Nam & ex eadem ratione, & si procurator, * ad vendendam pro certo pretio rem aliquam specialiter constitutus, regulariter non possit habere fidem de pretio, argumento Textus in l. 3. §. fin. cum duabus legibus sequentibus ff. mandati, iuncta Glossa vltima, & Bart. distinctione, num. 2. verl. In speciali, communiter recepta secundum Alex. num. 7. & Iason, n. 4. 6. & 7. ibi, quicquid ab ea recedat Angel. conf. 387. num. 3. & conf. 388. per totum, cui accedere magis videtur Cardin. Dominic. Tufchus practicar. conclus. tom. 5. lit. M. conclus. 39. num. 25. & tom. 8. lit. P. conclus. 67. num. 3. 4. & 5. est enim Bart. distinctio, & explicatio longe vetior, & receptior, vt resolut Cardin. Francisc. Mantica de contractibus lib. 4. titulo 21. num. 3. prosequitur late Hermosilla ad Gregor. Lop. in l. 28. tit. 5. part. 5. gloss. 7. ex num. 18. nihilominus ea traditio limitatur, * si domini procuratorem constituitis, aut regionis, vel loci consuetudo sit, ad creditum vendendi, tunc enim procurator, etiam ad rem certam sub certo ac designato pretio vendendam specialiter constitutus, poterit eodem modo vendere, ac dominum transferet in emptorem, vt post Raphael. Cumanum in d. §. sed si emptor, notat Alex. ibidem, d. num. 7. post medium, verl. Tamen fallit, sequitur Cardin. Domin. Tufchus dicto tom. 8. littera P. conclus. 67. n. 7.*

64 Sed & si vice versa dominus, rem suam vendens, solitus antea fuisse fidem nullam de pretio habere, sed representata pecunia dumtaxat vendere, sine (vt aiunt) fide Graeca, vt apud Plautum in Asinaria, actu 1. Scena 3.
Diam, Aquam, Solem, Lunam, Noctem, hac argento non emo.

Cetera, quae volumus citi, Graeca mercantur fide.

Et alios, in proposito relatos a D. Couarr. in capis, quamm pactum, 1. part. 5. 7. num. anbi 8. si tamen ab ea consuetudine recesserit aliquot continuatis vicibus, puta duabus, vel tribus, proxime praecedentibus, quibus de pretio fidem habuit, sola impliciti cautione, seu promissione emptorum contentus, tentari quidem possit, quod quamuis in venditione subsecuta simpliciter emptori rem tradiderit, videatur ei considerare, quod pretium soluet, atque ita tradite rei dominium in ipsum transferre censetur, ob contrarium animum, qui ex antea contractus consuetudinis detractione ita continuata colligitur, argumento Textus * in l. naturalem §. pavonum, verl. In his autem, in 65 sine, illic. Reuertendi autem animum videtur desinere habere, cum reuertendi consuetudinem deseruerit, ff. de acquir. rerum dominio, & in §. pavonum, sub eodem, verl. iuncta explanatione Theophili, in fin. de verum diuisione.

Ceterum re maturius considerata, contrarium longè verius putamus, quia in dubio quilibet actus ita interpretandus est, vt minus fit faciendi praedictialis, argumento Textus in l. quaro 54. alias 56. §. inter locatorem, verl. Tamen verisimile, ff. locati, in l. cum de indebito 25. verl. Qui enim ff. de probat. in l. non vtiq; 9. ff. de except. & in l. 1. cum seqq. ff. de solutionibus, notat Franc. in l. gerit 87. num. 12. verl. Sed si ille actus, ff. de acquirend. hered. Alex. conf. 185. num. 2. lib. 6. Philipp. Corn. conf. 308. num. 5. verl. Nec actum, & circa medium, verl. Et idcirco, lib. 7. Tiraquel. de retractu consanguinit. §. 3. gloss. 1. numero 32. circa finem, Stephanus Gratianus disceptat. forens. tom. 2. cap. 224. num. 88. D. Ioannes Baptista Valencuela conf. 33. num. 101. & 102. vltra alios supra a nobis in simili relatos num. 34. & 35. & vt prudentibus reprehendi nequeat, argumento Textus in l. ex facto 23. in princ. ff. de vulgari, & in l. Saluati Arist. 6. verl. Sepe animaduerti, ff. de legat. praefat. tradit Socinus senior conf. 27. num. 8. vol. 4. & iunior conf. 1. num. 128. vol. 1. Aymon Craeeta conf. 1. num. 23. verl. Sed debet interpretari, & consil. 5. num. 14. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 159. num. 8. & conferunt similes coniectura pro vtilitate actus, ab eodem tradite ibidem, n. 13. 14. 15. & 16. & de praesumptionibus, lib. 6. praesump. 9. num. 5. & D. Ludovic. Molina de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 2. num. 15. D. Ioan. del Castillo quotidian. controuer. tom. 2. cap. 7. ex num. 18. & tom. 5. cap. 98. num. 11 & tom. 6. cap. 113. per totum: effect autem * nimis praedictialis, & reprehensibilis traditionis actus, vendente factus, si ex eo induceretur animus recedendi a praecedenti consuetudine vendendi, etiam post posteriores aliquos actus interrupta, cum dominus sit in emptorem translato, quasi fide de pretio habita, praefertur venditor in re propria pro pretio ex a sibi debito, ab anterioribus emptoris creditoribus, * sepe dictum est, & fidem * de pretio habere, actus est apud prudentes reprehensibilis, qui oculatas consulant quemquam habere manus, nec quicquam alii credere, quam quod videat, iuxta celeberr. Plauti b. cum in Asinaria, actu 1. Scena 3. his verbis.

Cum a pistore panem petimus, vinum ex anoplio,
Si as habent, dant mercem, eadem nos disciplina vrimur.
Semper oculata nostra sum manus, credant quod vident.
Et in Psendolo, actu 1. Scena 3.
Eme die caeca erit oltum, id venditio oculis die.

Vbi eadem diem vocat futura, qua pretium scilicet 69 preciat

DISSERTATIO XXXI.

De vendente censum super re sua immobili, an rem ipsam vendere censetur?
ad l. 3. tit. 15. lib. 5. noua complat.

S V M M A R I A.

- 1 Em ne censum super re aliqua immobili, vel acqui. pollem: impostum, rem ipsam emere non censetur, quicquid plures contrarium affirmauerint.
- 2 Contraria sententia auctores volunt, in censuali contractu istam quandam venditionem celebrari re ipsius, super qua censu constituitur, vel saltem parui correspondentis pensioni, iuncta alius sectionibus sic relatis.
- 3 Alij in censu vendito, & super certa impostio, admittunt rei subiuga a venditionem, absque ulla tamen fictio breuis manus, nec omnino, sed quoad partem predij subingati correspondentem (inspecto eius valore) quantitati sortis principalis.
- 4 Vendens censum super re aliqua, dumtaxat vendit ius exigendi ex ea redditum annuum, sine pensionem correspondentem pretio ab emptore dato, & valori fructuum rei subiugatae, ex veriore, ac receptiore sententia, vt ex hic relatis consta, & num. seq.
- 5 Bartholomaeus Carranza, vir aliqui vigilantissimus, eo nomine merito taxatur a Nauarro, quod per incogitantiam sibi contrarius dixerit, censum venditorem debere designare, & exprimere rem aliquam, quam vendat, & alius emat.
- 6 Iura plura inducuntur pro communi sententia, quod censum super re imponens, ac vendens, rem ipsam vendere minime censetur.
- 7 Fictio ab homine absque legis auctoritate induci non potest, idque optime probatur, & exornatur, cum n. seq.
- 8 Glossa verbo quibuscumque, in §. sed haec sollemnia, in fin. de verb. obligat. inducitur, & pluribus DD. eam commendantibus exornatur.
- 9 Fictio, quod res censu subiugata, aut aliqua eius pars vendita censetur, repugnat contrahentium voluntati, & declarata intentioni, & quare?
- 10 Actus ultra intentionem agentium operari non debet, imò illa potius inspicenda est, quam verba ipsa.
- 11 Fictio aduersus contrahentium intentionem nec ab ipsa lege induci potest, quia repugnat aequitati, qua fictio nisi debet.
- 12 Fictio absque necessitate induci nequit, quia est remedium extraordinarium, & subsidiarium, ad quod non alius recurratur, quam ubi alius secundum veritatem sustineri non potest.
- 13 Fictio, quod res censu supposita vendant, necessaria non est ad valorem, & iustitiam censuarij contractum, & quare? num. 19.
- 14 Insufficientis non parum simile est iuri exigendi, ac percipiendi pensionem annuam, ex re censu supposita.
- 15 Insufficientis ius in pecuniarius etiam pensionibus, sicut

promittitur, oculatam vero presentem, qua statim numeratur, & similem locum Epicharmi, quem Cicerone refert epistola 1. ad Atticum, & in libello de petitione consulatus, vide sumpt Alciati, emblem. 16. ne credas, vel ipso teste parergon iur. lib. 4. cap. 8. ad fin. ac pulchrum Theognidis Poetae Graeci versiculum, sic Latine redditum.

Fiso re. per. r. dis. fiso salua remansit.

70 Nec praecedenti resolutioni quicquam iura superioris relata officiant, quae loquuntur in animantibus sui natura feris, ac postea manufactis, quae si post manufactacionem ire, ac redire quotidie ad dominium soleant, censentur in eo animo, & cogitatione peruenire, vt maneat manufacta, ac proinde in dominio, ita vt contra detinentem actio furti competat, l. Pomposius 8. §. 1. ff. famul. erec. 1. l. si pavonum 37. ff. de furt. quod si eam deseruerint conueniendum ad dominum revertendi, puta vltra tres dies in sua libertate manentes (vt recte explicat Theophil. in d. pavonum, quidquid aliter exponant Ioan. Fab. ibi, sub §. reuertendi Gregor. Lop. mox citandus) inde illorum animus eam libertatem conseruandi colligitur, vt plane relata iura probant, quibus apud nos consonat l. 23. verl. Mas luego, & ad in. verl. E non vsan de veni ac caca, vbi Gregor. gloss. vltima, tit. 28. part. 3. ac docuit Constantinus Harmenopolus in promptuario iuris ciuilib. lib. 2. tit. 1. de anima vitiis, verl. Pavonum quoque. Verum * hinc non rectum sumitur argumentum ad hominem, non alias quam praesenti pecunia vendere solitum, & ab hac consuetudine per aliquos actus recedentem, vt contrarium animum in sequenti venditione, & traditione rei vendite ostendere videatur, quia in animantibus manufactis desuetudo illa ad dominum revertendi, reducta ea ad praestitam naturam feram, ad quam * facilis fit transitus, ac regressus, l. si vnus 27. §. patris ne peccet, verl. Quod & in specie docet, ff. de patris, cap. ab exordio 75. distinct. cum traditis a Menoch. de praesump. lib. 2. praesump. 16. num. 21. & aliis congestis a Gabr. Aluarez ad axiomata iur. litte. R. num. 64. at in homine rem suam vendente, consuetudo potius illa numerato vendendi, est omnium hominum naturae, ne suas res facile iacent, vel amittant, l. cum de indebito 25. verl. Qui enim ff. de probat. & actui prudentiali conformis, vt probauimus, atque adeo eius consuetudinis interruptio per aliquos actus, non potest videri inducere contrarium animum, quia talis praesumptio contractij animi repugnat etiam communi hominum naturae, * & desiderio, re suas illelas conseruandi, quapropter potius est vt iudicemus, in posterioribus illis actibus peculiariter fuisse rationem, amicitiae forsitan, vel similem, ob quam venditor a praefata recessit consuetudine, nec inde illatio sumenda est ad venditiones, cum aliis postea celebrata, argumento Textus l. 1. ad fin. ff. de constitutionib. Princip. & in cap. quod ob gratiam 61. de regul. iur. in 6. cum traditis supra differat. 7. numero 45.

74 Vt autem in viam è diuertitio iam redeamus, cum (seu liquet ex praemissis) initio proposito argumentum falsum sit, consequenter vis eius penitus euanescit, & argumentum a correlatinis, cuius ibi fit mentio, totum contrarium euincit, nimirum, vt quemadmodum venditor regulariter non habet pro pretio obligatam rem, quam vendidit, & tradidit fide habita de pretio, nec proinde in ea potior est anterioribus emptoris creditoribus, sic nec vice versa emptor, qui pretium dedit, nec rem accepit, eam pro pretio ipso a se tradito obligatam habeat, & consequenter in ipsa anterioribus venditoris creditoribus praefertur.

usuris pecunia, ac similibus obventionibus locum obinet, qua late fructuum nomine consistunt.

- 16 Id in re sua quilibet constituere, & vendere potest, imò & usufructuarium ius, quod penes se est, vendere valet de proprietarij licentia, vel solus pro tempore vita sua.
- 17 Iura, qua in materia usufructus, an per usufructuarium vendi possint, inuicem dissidere videntur, remissive ultra communem conciliantur.
- 18 Usufructus ius, semel legitime acquisitum, in dominio & patrimonio acquirentis est, adeoque venditioni obnoxium. § L. 3. in fin. ff. de usufr. pet. & l. semper 15. §. hoc interdictio, vers. (alias §.) ergo nonnunquam, ff. quod vi, aut clam, expenduntur, & remissive explicantur, ibidem.
- 19 Census, seu redditus annuus, à domino in re sua constituitur, ac vendi iure potest, & fictio quod res super qua imponitur vendatur, omnino est superuacua.
- 20 Fictio duplex ex eodem fonte circa idem proueniens, iure non admittitur.
- 21 Fictio venditio, & retrotraditio rei census supposita, medum superflua est, sed & ipsi consignati census natura omnino repugnant, eumque confundens vel cum locatione parit rei, correspondentis annua pensioni, vel cum censu reservatiuo.
- 22 Censu reservatiuo est, quo quis rem suam alij tradit, omne quod in ipsa ius, ac dominium habet, in eum transiens, sub reservatione certa pensionis, quotannis ex ea soluenda.
- 23 Censuali in contractu ius quoddam reale contrahitur quasi seruitutis rei census, subiugata, ut ex ea annua pensio creditoris praestetur, remissive.
- 24 Seruitute super aliquo fundo imposta, fundi dominium ad eum non pertinet, cui seruitus debetur, sed tantum ius seruitutis in illo.
- 25 Fictio, quam in constitutione census consignati subobscure supponit Palacius Rubens, in quo ex sententia Auctoris consistit?
- 26 Fictio illa impugnatur, & n. leg.
- 27 Censu consignati ex Romanorum Pontificum constitutionibus simul vendi, & constitui possunt super certa re immobili, vel acquipollens frugifera, ita ut opus non sit, eos prius constitui, quam vendantur.
- 28 Ignaty Lafare consideratio, quod in constitutione census consignati censatur vendita pars praedij subiugata, correspondens quantitati sortis principalis, rejellitur.
- 29 Lex 3. tit. 15. lib. 5. nouae compilat. magna hallucinatione, ac ius ipsius contradictione intelligitur ab Azenedo ibi, & quare? cum numero sequenti.
- 30 Doctoris ambiguae loquentis, aut sibi contrarij dictum curandum non est.
- 31 Lex illa 3. compilat. non magis feliciter à Feliciano intelligitur, nec melius à Ludou. Auendaño ipsam taxante.
- 32 Legis eiusdem interpretatio multò, verius deducta est à Gaspare Rodericio ex ipsius legis originali hic relato, cuius verba ita immutata sunt à compilatore, ut omnino diuersum sensum faciant.
- 33 Immutatio illa tam magna verborum, ex Auctoris sententia non fortuito, aut errore aliquo accidit, sed ab ipso compilatore consulto facta est, & quare? cum numero sequenti.

34 Legis illius nouae compilationis principalis de iur. & sententia expenditur.

APPENDIX TRIVM PRÆCEDENTIVM.

T s i maxime argumenti antecedens, de quo in præcedenti differat, late egimus, per omnia verum esset, non tamen recta foret consequentia, siue illatio, in calce eiusdem argumenti facta, emptorem censum pro pretio à se tradito venditori, rem censui suppositam, vel pecuniam inde redactam obligatam habere; quia qui emit censum super alia re impositum, minime rem ipsam censetur emere, licet contrarium affirmauerint Antonius Gomezius in l. 68. Tauri numero 2. versic. Ex quibus ego infero, Bartholomæus Albornoz de arte contractuum lib. 3. tit. 2. del censo al quitar, cap. de eius census origine, in exemplo, & resolutione huiusmodi contractus ad eius initium, Didacus Perez ad rub. tit. 2. lib. 8. ordinamenti, pag. 113. 3. versic. Sed quare an debeatur, illic. Quia est contractus vera venditionis, & realis, quippe cum res venditur, super qua fundatur, Petrus de Salazar de usu, & consuetudine, cap. 11. numero 72. versic. Et hinc resultat, & num. 91. ad medium, versic. Allegatur ergo, Ioannes Maticus ad l. 3. tit. 15. lib. 5. nouae compilationis, gloss. 1. per Text. ibi, vbi etiam docet Azenedus, numero 1. non tamen ea l. motus, imò illam certo modo intelligens, de quo post, asserentes in censuali contractu fictam quandam venditionem celebrari rei ipsius, super qua census constituitur, vel saltem partis, correspondentis pensioni, vt voluit Petrus Salazar, cuiusque traditionem factam emptori, ac rursus ipsius retrotraditionem ab eodem emptore factam census venditori, vel quasi ex causa locationis partis illius, vt existimant Salazar, vel quasi ex causa venditionis totius rei, inde sibi reservata pensione illa annua, per debitorem soluenda, vt ceteri voluerit, argumento Textus in l. singularia 15. ff. de rebus credit. cum similibus, differat, 35. apertius referentis, quod & ipsum voluit in effectu, licet non satis explicet Emanuel Mendez de Castro ad rubric. Codice de annuit. civilibus, numero 25. & 26. Sed & * rei subiugatae venditionem alij admittunt absque vlla (vt putant) fictioe breuis manus, nec omnino quidem, sed quoad partem praedij subiugatae correspondentem (eius valore inspecto) quantitati sortis principalis, sic etenim docuit Ignatius Lafare de decima vendit. cap. 20. num. 20. & id magis probare videtur Scipio Rouritus ad pragmaticas Regni Neapolitani, pragmat. 5. de censib. n. 83. & 84. inuicem n. 77. & 78. Ab horum enim omnium sententia * merito plures alij recesserunt, nullam rei, super qua census imponitur, venditionem fieri, sed tantum iuris exigendi ex ea redditum annuum, siue pensionem correspondentem pretio ab emptore dato, & valori fructuum rei subiugatae, longè verius existimantes, nempe Aymon Craueta conf. 217. n. 4. versic. 2. modo, lib. 2. Petrus Phollerius in praxi censuali, verb. huiusmodi censuali super rebus, n. 5. sub eodem versic. Guilielmus Rodoanus de rebus Ecclesie, cap. 17. de constit. annui redditus, n. 6. Hieronymus Gabr. conf. 141. n. 1. cum seq. vol. 2. Maurus Burgius de locutione p. 2. inspect. 20. n. 21. versic. Adco vt nullatenus, Didacus Castellus ad l. 74. Tauri gl. 1. n. 15. ad fin. versic. Dic quod licet, doctissimus Martinus Azpilcueta Nanarrus in commentario de usuris, ad cap. si fuerint 144. q. 3. notabili 22. n. 7. versic. Admonens (vbi * eo nomine coarguit Bartholomæum à Carranza, vt rum alioqui, vt & ipse ait vigilantissimum, quod per nonnullam incogitantiam dixerit, census venditorem debere designare, & exprimerem aliquam, quam vendat, & alius emat, quasi id reuera n. sententia, cum alibi contrarium docuerit, sed in ita loquendo, vt & accedere quandoque

quandoque bono Homero solet, dormitauerit) D. Præles Couar. varar. resolut. lib. 3. cap. 7. num. 6. versic. Quod item diximus, & cap. 11. num. 5. versic. His profectò licentia ad dederim, Gregor. Lopez in leg. 28. gloss. 3. post principium, versic. Sed quid de contractibus, tit. 8. par. 5. Petrus Nunius ab Auendaño respo. fo 12. num. 1. cum sequentibus, maxime num. 3. versic. Ex supradictis, & versic. Non igitur, ac num. 5. & respo. fo 23. num. 3. versic. Item qui rem obligat, Michael Palacius in praxi Theologica de contractibus, & restitutione, lib. 4. c. 6. pag. mibi 304. ad fin. versic. Accedit eodem, Francisc. Garcia de contractibus 2. part. c. 3. Iacobus Menoch. de praesumptio lib. 3. praesumpt. 107. n. 3. 11. & 15. versic. Vel etiam, & consil. 997. num. 1. 2. & 3. lib. 10. Ioan. Parlador, lib. 1. rerum quotidianar. c. 3. §. 8. num. 4. Ioan. Gutier. conf. 47. num. 2. Lælius Zechius de usu, cap. 10. sub duodecima conditione, Petr. Ceuallus conf. 147. n. 29. vol. 2. Felician. de censibus lib. 1. cap. 4. num. 1. & 2. Galpar Roderic. de annis redditib. lib. 1. quest. 3. num. 6. Ludou. Auendaño & Ludou. Cencius in tract. de censibus, ille cap. 17. num. 3. & latius ex num. 9. hic verò part. 1. cap. 1. quest. 1. art. 1. num. 22. & 23. vbi innumeris congerit, & quest. 3. art. 2. num. 3. & quest. 4. art. 2. numero 17. & cap. 3. quest. 3. art. 1. num. 6. & rursus part. 2. cap. 1. quest. 1. art. 2. num. 8. Cæsar Mancus de iure contractuum libellary, pacto 4. num. 33. Mar. Giurba, de consil. 113. num. 4. Scipio Rouritus, sibi contrarius, ad pragmaticas Regni Neapolitani, pragmat. 5. de censibus, num. 66. Floridus Maulon. de causis excois. lib. 1. ampliat. 6. num. 82. ex quorum relatione hanc esse receptiorem sententiam constat, quae apertissime * probatur in extraneantibus Martini V. & Calixti III. 1. & 2. de emptione, & vendit. in prima ibi. Super bonis suis, dominus, & c. vendidit annuos census, & in secunda, illic. Super eorum bonis, domibus, agris, & c. redditus, seu census vendentes, & in Bulla Nicolai V. de censibus, post principium, illic. Per venditiones annualium censuum, qua mortua nuncupantur, super domibus, possessionibus, & c. Et in versic. Nos igitur, illic. Huiusmodi censuali super rebus, & in motu proprio Pij V. de censibus ius nouum in hoc minime statuimus, sed antiquum declarantis, illic. Si aliquo puerere sobre si hanc iudicia aliquid censu, l. 1. (quæ inde lapsa est) sub istis verbis, l. 2. illic. Pusteren censos, o tributos sobre las casas, o heredades, tit. 15. lib. 5. nouae compilat.

Aduersus que omnia iura procul dubio nititur contraria sententia, fictionem in præfato casu inducens, adeoque illa admittenda non est, cum consistet fictionem ab homine absque legis auctoritate induci nullo modo posse, leg. quæsitum 34. (alias incipit si tibi) in fine, illic: Nec enim moribus nostris conuenit filium temporalem habere, ff. de adoptionibus, l. si forte 8. in fine, illic. Veritatem enim spectamus, an vera castrensium noxia, vel affectio fuit, non quod quis finxit, ff. de castrens. pecul. l. assumpcio 6. ff. ad municipalem, l. si ita quis 51. §. 1. ff. de leg. 3. l. si de commissum 76. ff. de cond. & demonstr. leg. Svarius Florus 48. §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci, & voluit * planè Accurs. in §. sed hæc solemnia, verbo quibuscumque, in ff. de verb. obligat. apertius Bart. num. 24. versic. Sed si homo ex se vellet fingere, in l. si is qui pro emptore 15. de usufr. committit receptus, vt constat ex Imola num. 11. versic. Fortè præst. dici, Ludouico Romano num. 6. 7. & 8. (vbi glossam illam rectè explicat) & Iafone, qui idem clarius præstitit, valde eandem glossam commendans n. 175. & 176. in d. l. si is, qui pro emptore, eodem Iaf. in l. si quis in fundi vocabulo 4. numer. 48.

& 54. ff. de legat. 1. in leg. 1. §. hoc autem, 1. lectura num. 6. & 2. lectura, num. 13. ff. ad S. Cod. Trebel. & in l. 1. §. eadem autem, num. 2. & 3. ff. de verb. obligat. quod & ipsum post alios velut receptissimum resoluunt, & ad varia expendunt Alexan. conf. 159. num. 4. lib. 2. & consil. 1. n. 5. lib. 5. Carol. Raim. conf. 52. num. 2. lib. 4. Aymon Craueta consil. 134. numero 3. part. 1. Marc. Ant. Natta conf. 429. num. 14. lib. 2. Ioan. Cephalus conf. 173. num. 24. vol. 3. Andr. Tiracquel. ad l. si nunquam, verbo reuertatur, num. 371. C. de reuoc. donat. Aluarns Valalc. consulatione 148. num. 8. Alciatus, & Menoch. de praesumpt. ille 1. part. num. 3. vbi additio alios congerit, hic verò lib. 1. q. 3. n. 184. Malcardus de probat. lib. 1. quest. 16. num. 9. versic. Postremo loco, Gaspar. Roderic. qui in terminis nostris loquitur d. lib. 1. de annis redditibus quest. 3. num. 6. post principium, Ludou. Cencius de censibus 2. part. 1. cap. 1. quest. 3. art. 9. num. 10. D. Ioan. Bapt. Valencuela consil. 22. numero 21. consil. 3. numero 77. & consil. 99. num. 6. t. Marius Giurba de consil. Sicilia 85. num. 4.

Accedit his, quod & relata fictio repugnat contrahentium voluntati, & declarata intentioni, quippe qui nolunt fundum censui tui possim, aut aliquam eius partem emere, vel vendere, sed tantum ius exigendi redditum annuum ex eodem fundo, vt diximus; vltra quam intentionem * non debet actus operari, ex regula l. non omnis 19. ff. de rebus creditis, expendunt, & exornant plures relati à Simone Barbosa, & Gabri. Aluarez ad principia, & axiomata iuris, litt. A; illo num. 47. hoc verò num. 134. imò illa potius debet inspicere, quam verba, elegans Textus in l. si uno 17. (quæ alias est §. legis ex conditio 15.) ff. locati, & in leg. insulam 6. ff. de praescrip. verbis, cum similibus congeitis à Simone Barbosa, & Gabri. Aluarez, optime exornantibus, ad relata iuris principia, & axiomata, litt. V. illo n. 4. & 5. hoc verò n. 17. 18. & 19. atque ita in proposito etiam expendunt rectè Auendaño, d. respo. fo 12. num. 1. Felician. d. lib. 1. de censibus, capite 4. numero 2. ad medium, versic. 4. facit, & Roderic. d. lib. 6. versic. Repugnat.

Quibus ego tertio loco non infubilitur addendum puto, quod hac ratione attenda, nec ab ipsa lege posset induci memorata fictio, quippe qui dum contrahentium intentioni repugnat, conuenienter & æquitate aduerfatur, qua fictio semper niti debet, adeoque absque ea nullo modo valere potest, multo que minus illa repugnante, l. denique 19. in iura l. nec vtilem 20. illic. Cum sit iniquissimum auferre domino quod usus non abstulit, ff. ex quibus causis maiores, l. postliminium 19. in princ. illic: Naturali æquitate ff. de captiuis, & postliminio reuers. in iura l. qui in vico 26. ff. de statu hominum, notat Bart. n. 67. communiter receptus ex Imola num. 24. Iafone n. 72. 77. & 158. atque aliis vsque ad Sebalta. Massa n. 41. 48. 51. & 127. in d. l. si is qui pro emptore, Menoch. de praesumpt. lib. 1. q. 8. n. 6. & 14. D. Pichard, in tract. de legitima success. quem inseruit post princ. in ff. de hereditat. qua ab intest. deferuntur, §. 3. n. 15.

Rursus & illud 4. addiderim, quod nec absque necessitate fictio induci valet, cum fit remedium extraordinarium, ad quod in subsidium tantum, & quando actus iuxta veritatem sustineri nequit, recurrendum est, reg. Text. in leg. in causa 16. illic. Nam si communi auxilio, & mero iure munius sit, non debet ei tribui extrarodinarium auxilium, ff. de minoribus, leg. quoties 21. ff. de praescrip. verbis, l. in provincialibus 3. §. 1. & 2. ff. de noui operis nunciat. facit elegans Text. in l. seruis alienis 21. versic. Proprius autem, in iura leg. quia ratio 22. ff. de condit. institut. & in proposito fictionis melior in l. filius, quem pater 23. illic. l. i. versic. patris

patris adoptiuus filius nunquam intelligatur, ne imagine, nature veritas adumbraretur, vbi notat Gotofredus, ff. de liber. & posth. & in l. non dubio 7. in principio, illic. Etenim quid inter nos, atque eos postliminio opus est, ff. de captiuis, notat Bart. n. 30. & communis ex Imola n. 13. verſ. Nam ratio, Ludon. Roman. n. 15. verſ. Ad quam remittitur, ſive (vt legendum puto) recurrit, & lalon n. 2. i. u. d. l. si is, qui pro empore, Alciat. in l. intelligendus 153. n. 3. ff. de verb. ſignif. (cuius ad hoc meminit D. Alphonſus Petez de Lara in compend. vita hom. cap. 2. n. 19.) Mascard. de probat. lib. 1. q. 16. ex num. 19. & alias probat opt. Ant. Faber in iuriſprudencia Papiniana 13 tit. 4. princip. 3. verſ. Cum v. ro. Porro * ad valorem, & iustitiam conſuati contractus, nulla opus est fictione, quod res cenſu ſuppoſita vendatur, cum in iure ipſo exigendi, & percipiendi ex illa penſionem annuam non minus venditio conſtat. Quod * vel inde conſtat, quia iuri huic non parum ſimile eſt vſufructus ius; tum argumento Textus in l. si quis ita 20. ff. de vſufr. l. 8. illic, in ſingulari annos relictum legatum ſimile eſt vſufructui, ff. de annis legatis, & in l. cum in legatum 41. ff. de vſu, & vſufructu legato, vbi traditum eſt, eum qui annuos redditus, vel fructus fundi legat, vſufructum legare cenſeri, explicant vltraordinarios, contracta iura conciliantes Donel. comment. iuris civil. lib. 10. cap. 5. verſ. Inde dubitarum & verſ. Sed duobus, & ad eum Oſwald. Hillig. Euerardus Bronchoff enantiophanon p. 2. ſine quaſi. controu. uerſ. centur. 1. aſſert. 87. tum etiam * quia vſufructus ius in pecuniariis etiam penſionibus, vſuris pecuniar, ac ſimilibus obventionibus locum obtinet, quae late fruatum nomine continentur, l. ancillarum 27. §. 1. l. mercedis 29. illic. Loco ſunt fructuum ff. de petitione heredit. l. si nauti 62. illic. Nam & ſi maxime uictura, ſicut uſura, non natura peruenit, ſed iure percipiunt, ff. de rei uendit. l. vſufructu 7. §. 1. illic. Quicumque reditus eſt ad vſufructuarium perinet, quaeque obuentiones ſunt, ff. de vſufructu, & quemadmodum, quis uatur, frua. ur. l. si urbana praedia 55. verſ. Idemque iuris, ff. de conſtit. indeb. l. cum autem 23. §. 1. uiclo, §. cum reddiderit 9. ff. de ad. edito l. uideamus 19. in ſin. princip. illic. In fructu hac numeranda eſſe, quod locata ea re mercedis nomine capi poterit, l. uſura 34. illic. Picem fructuum obtinent, l. praediorum 36. illic. Pro fructibus accipiuntur, & l. uideamus 38. §. eadem 13. illic. Eadem ratio eſt in fructibus praediorum urbanorum, ff. de uſuris, l. apud Iulianum 40. (quae alias eſt ſub l. cum ſeruus 39.) §. fructus autem, ff. de legatis 1. l. in uenditione 8. (alias 9.) §. de ceterarum, ff. de rebus (alias bonis) auctori. iudicis poſſid. idque apertius conſtat ex l. 1. 2. & ſegg. ff. de vſufructu earum rerum, quae uſu conſum. §. conſtituitur, inſt. de vſufructu, & in terminis cenſum conſignatiuum eſſe uelati quoddam vſufructus ius, in praedio ſubiugato conſtitutum docuit cum Conrado Menoch. de praesumpt. lib. 3. praef. 107. n. 15. Quod quidem ius * quilibet in re ſua conſtituere, & vendere poteſt, imo & vſufructuarium ius, quod penes ſe eſt, vendere ualeat de proprietarij licentia, vel ſolus pro tempore uita ſua, l. 3. in princ. & verſ. Et ſine teſtamento, in illa gloſſa uerbo pactioibus, & communi, l. vſufructus 6. in princ. & §. 1. l. arboribus 12. (alias 13.) §. vſufructuarium, l. non utitur 38. (alias 43.) l. quod noſtrum 63. (alias 70.) & l. cui vſufructus 67. (alias 74.) ff. de vſufructu, l. neceſſario 8. §. ſin. ff. de periculo, & commodo rei uenditae, l. si is qui 11. §. vſufructus, verſ. Nam & cum emptorem vſufructus tuncur Praetor, ff. de pignoriſ, l. vſufructus 66. ff. de iure dot. l. vſufructu 57. verſ. Vel ſe accommodauit dominus proprietatis, ff. ſoluo matrimonio d. l. in uenditione 8. (alias 9.) in princip. ff. de bonis auctori. iudic.

16

poſſid. l. 4. verſ. Nec intereſt, & l. si domina 10. C. de vſufructu, §. 1. inſt. eodem iur. & inſt. de uſu, & habitatu. cep. nuper 6. in princip. uiclo uerſ. Nos autem, de donat. inter iunctis his, quae * circa horum iuris locorum interpretationem, & eorum, quae inimicem diſſidere uidentur, conciliationem, vltra ordinarios longe melius obſeruarunt Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis 3. part. ex n. 39. D. Antonius Corduba de Lara, in eo Pinellum ipſum recte taxans, quod ceſſionem a uenditione non diſtinguat, in l. si quis a liberis 5. §. parents, a n. 65. ff. de liber. agnoſcend. Felice, de cenſibus, lib. 2. cap. 4. n. 4. Morla in emptorio iuris, ad titulum, ff. de ſeruit. 9. 1. a n. 14. D. Ioan. del Caſtillo de vſufructu, cap. 69. ex num. 14. vltra alios, ab ipſo congeitos n. 6. uerſ. vltimo. Idque merito, * quoniam ius illud vſufructus, ſemel legitime acquiſitum, in dominio, & patrimonio noſtro eſt, l. 3. in fine, illic. Eſt enim abſurdum plus iuris habere eos, qui poſſeſſionem duntaxat vſufructus, non etiam dominium adepti ſint (quam bene explicat Anton. Faber. in rationali) ff. si vſufruct. petatur, l. ſemper 15. §. hoc interdicto, uerſ. (alias §.) ergo nonnunquam, illic. Dominy ratio habenda eſt, vt puta ſi propter hoc opus, quod factum eſt, ſeruitutes amittantur, aut vſufructus intereat, ff. quod vi, aut clam, quam ad hoc notat Ioannes Robertus lib. 3. ſententiarum, cap. 18. ad medium, uerſ. Quin & ius ſeruitutis, adeoque uenditioni obnoxium, d. l. in uenditione, in princip. (vbi vtrumque probatur) vt & cetera iura in bonis noſtris eſſe dicuntur, ac uelut talia uide poſſunt, iuxta regul. Textus in l. bonorum 49. in fine, cum relatis à Gloſſa, & Gotofred. ff. de uerborum ſignificat. in l. 1. a Diuo Pio XV. §. in uenditione 2. in fine, & §. ſic quoque 8. ff. de re iudicata, toto titulo, C. de hereditate, uel actione uenditae, ergo & ius * annui redditus à domino in re ſua conſtitui, ac uendi uerit poterit, vt plane ſuperuacaneum, & impertinens ſit, uenditionem rei immobiliſ, ſuper qua tale ius conſtituitur, conſingere ad hoc, vt cenſituitus contractus ſuſtineatur, quaſi in ipſo iure annui redditus ſufficiens materia uenditionis deſiciat, maxime cum fictioni illi altera addatur, quod res, quae emptori cenſus uenditae, & tradita fingitur, iterum per eum uenditori tradita cenſatur ſub reſeruatione annuz penſionis; duplex * nam que fictio ex eodem fonte circa idem proneniens, iure non admittitur, argumento Text. in l. 1. in fine, C. de dotis promiſſione, cum ſimilibus in propoſito adductis à Bart. in l. si is qui pro empore 15. n. 7. 1. uerſ. Primo caſu, communiter recepto ſecundum Iaſ. n. 102. & Sebaſtianum Maſſa, late Bartoli doctrinam, & mentem explicantem, num. 208. maxime uerſ. In quaſtione principali, ff. de uſucapionib. Euerard. in locis legalibus loco 123. à uſiſtitionis, n. 1. Menoch. de praesumpt. lib. 1. q. 8. n. 23. & 24. D. Ant. Pichard. in §. ſi ſcriptum 17. n. 16. inſt. de inuſit. ſtipulat. Nicolau. Intrigliol. plures cumulantem conſ. 1. n. 178. & conſ. 7. n. 5. Hippolytum Maia decif. unica (quae extat in ſin. prime partis conſultationum) num. 45.

Deinde §. loco conſidero, fictionem hanc uenditionem, & retrotraditionem rei cenſu ſuppoſitae, neſum ſuperfluum eſſe, ſed & ipſi conſignati cenſus naturae omnino repugnantem, eum quem conſudentem uel cum ſimplici contractu locationis partis rei, correſpondentis annuae penſioni, admiſſa ſententia Petri de Salazar, qui contractus quantum à cenſu conſignatiuo diſtinet nemo non uidet, uel (aliorum admiſſa ſententia) cum cenſu reſeruatino, penitus quoque diuerſo, quippe in quo * quis rem ſuam alij tradit, omne quod in ipſa ius, ac dominium habet, in eum transferens, ſub reſeruatione certae penſionis, quotannis ex ea ſoluenda; iuxta iura, quae uulgò ſic accipiuntur in l. ſin. C. de rerum permutacione, in cap. 1. de in integrum

integrum reſtuit. cap. ad audientiam 12. de praescri. & cap. conſtitutus 6. vbi elegans Gl. uerbo iuxta ratam, uerſ. Sed reuera, de religioſis domibus, & vbi que communem, quam reſoluam, & probant Aymon Crauea conſ. 117. n. 4. Petr. Phollerius in praxi cenſuali, uerbo. huiusmodi cenſualia, num. 5. Guilielm. Rodouanus, de reb. Eccleſia, rub. 17. de conſtitutione annui redditus, n. 2. Palac. Rub. ad l. 68. Tauri, n. 2. poſt princ. uerſ. Non eſt contractus cenſualis, D. Conar. uer. reſoluit. lib. 3. cap. 7. n. 1. uerſ. ſic & cenſus dicitur, Franciſcus Conanus commentar. iur. civil. lib. 7. c. 12. n. 11. circa fin. uerſ. Quamquam huius. Inl. Clar. lib. 4. ſententiar. §. emphyteuſi, q. 1. n. 2. Iacobus Septimacel. de Carhol. inſtitut. cap. 9. num. 150. Aluar. Valal. de iure emphyt. q. 23. n. 7. & rursus à n. 27. Felician. de cenſib. lib. 1. in proemio, n. 9. & cap. 4. n. 15. Ludon. Anendañ. & Ludon. Cenſus, plures alios congerentes, & late explicantes, ſub eod. tract. ille cap. 13. ex num. 2. hic uerò p. 1. q. 1. art. 1. n. 1. cum ſegg. Petr. Barboſ. ad l. 2. C. de praescrip. 30. uel 40. annorum, n. 332. & 334. cum 2. ſegg. ac diximus ſupra diſſertat. 29. n. 12.

23 Tandem expendo, in cenſuali contractu, de quo agimus, ius quoddam reale contracti quaſi ſeruitutis rei, cenſu ſubiugatae, vt ex ea annua penſio creditori praeterat, vt inferius cum multis reſoluimus diſſertat. 34. & vbi * ſeruitus ſuper aliquo fundo imponitur, fundi dominium minime pertinet ad eum, cui ſeruitus debetur, ſed tantum ius ſeruitutis, in illo elegans Textus in l. 4. in princip. ff. si ſeruitus uendicetur, illic. Loci corpus non eſt domini ipſius, cui ſeruitus debetur, ſed ius eandem habet, quem in ſimili expendit etiam Ioan. Robertus d. lib. 3. ſententiar. c. 18. uerſ. Vnde qui locus, cui addo ſimilem Text. in l. qui duo praedia 30. in ſin. illic. Iter duntaxat uideri uenditoris eſſe, uiclo uerſ. Qualitum ipſius, cui ſeruitus praedior. & in l. si ſeruus ſeruum 27. §. si aqueductum 32. illic. Tamen quia terra mea non ſit, qua aquam duo, ff. ad l. Aquil. nempe ex ratione Textus in l. uſi frui 5. in principio, illic: Nec enim poteſt ei ſuus fundus ſeruire, ff. si vſufruct. petatur, & in l. in re communi 26. illic. nulli enim res ſua ſeruit, ff. de ſeruit. urban. praed. l. 15. uerſ. Ca los omnes han de ſeruit. de ſus colas, non como en manera de ſeruidumbre, tit. 3. p. 1.

D. D. Ios. Vela Diſſertat. Iuris Tom. 1

tore factam uenditori, vt ſecum à contractu uenditionis cenſus, denuò obligatus ipſe cenſatur ſub relato pacto, quod licitum hoc caſu Palac. putat Huiusmodi namque * fictio iſdem ferme argumentis conuincitur, quibus praecedentem conſutauimus, quod ſane lege fiat, ea; non vna tantu, ſed duplex, & contra expreſſam contractuum uoluntate, quae ex eorū uerbis colligitur, maxime uerò quoad primam fictionem, quod illa abſq; neceſſitate indocatur, ſtantibus extraneagantibus 1. & 2. de emp. & uend. & ſimilibus Rom. Pontificum conſtitutionib. quibus * plane permittitur, ſimul cenſus uendi, & conſtitui ſuper certa re immobiliſ, uel aequipollenti frugifera, ita vt opus non ſit, eos prius conſtitui quam uendantur, vt contra Innocentium, & alios obſeruat recte Petr. Pholler. in praxi cenſuali, uerbo huiusmodi cenſualia ſuper rebus, n. 5. 1. quoad alteram uerò, quia illa admiſſa, ſequeretur, dominum domus, uel alterius cuiuſcumque rei immobiliſ, qui ſuper ea cenſum conſtituit, & uendit, retinere uirtute fictitiae retroceſſionis, ſibi ab empore factae, ſuper re propria à ſe poſſeſſa eundem cenſum, ſine reale ipſum ius, quod uendiderat, quodque durare adhuc praesupponitur, nam alias cenſituitus contractus penitus deſtrueretur, contra reg. Text. in l. legata in uſitatu 12. ff. de admiſſis leg. cum ſimil. & conſequenter uenditor rem ſuam ſibi ſeruire, contra iuris principia n. 24. obſerua. Praeterea contingeret, id quod vna uia prohibatum eſt, alia & quidem fictitia permitti, contra regulam cum quid vna uia lib. 6. cum relatis à Gloſſa, & omnibus ibi, & à nobis ſup. diſſert. 10. n. 69.

Denique ex ſupra traditis conuincitur conſideratio Ignatij Laſarte, initio ſub n. 3. relata, quod in cenſus conſignatiui conſtitutione abſque vlla fictione breuis manus cenſatur ſaltem uendita ea pars praedij ſubiugatae, quae iuxta eius ualorẽ correſpondet quantitati fortis principalis. Na & ſi fictio illa breuis manus deſecret, ac ſaltem interuenit fictio uenditionis rei, uel partis eius, quae reuera non uenditur, ſed conſignatur tantum penſioni, ex ea ſoluenda. Sed nec uerū eſt id abſque fictione breuis manus fieri poſſe; nam cum uenditio abſq; traditione uera, uel ficta effectū ſuū operari nequeat, l. trad. 20. C. de pact. §. uend. inſt. de rer. diuiſ. cum uulg. admiſſa uenditionis fictione, neceſſe eſt, vt res illa, ſive pars praedij aequiualeat forti principalis, ex qua penſio illa annua ſoluenda eſt, fingatur tradita emptori, & iterum ad uenditorem reuerſa, ut ea emptoria nomine poſſideat, & inde illi quaſi domino penſionem ipſa ſoluat, adeoq; huic etiā fictionis & mens, & uerba contractuum aperte refragantur, & conſequenter illa cũ iuris principis ſuperius pōderatis omnino pugnat.

Qua ueriffima admiſſa ſententia, nihil ei refragatur Text. in d. l. 3. tit. 1. §. lib. 5. noua compit. cui Azeued. ibi n. 1. uerſ. Mihi tamen, adeo facile occurrere poſſe exiſtimat, vt etſi teneat eum Matienço, emptorẽ cenſus uideri emere domum, uel poſſeſſionem, ſuper qua cenſus imponitur, & per fictionem breuis manus eandẽ reddere uenditori, vt ſuper ea cenſum imponat, adhuc aſſumet, aſſumptum hoc ibi minime probari, quia (inquit) lex illa in prime, docet, lites ex cenſari, ſi emptores cenſum, ſciant cenſus, quos habent domus, & poſſeſſiones ab eis empta, atque ita diſtinguit emptores poſſeſſionum ab emptoribus cenſuum, ita vt i emptores poſſeſſionum, ſuper quibus cenſus fundati ſunt, ſciant de emptoribus, ac dominis cenſum, ſe ſe abſtinerent ab emendis poſſeſſionibus illis. Quam ego interpretationem uix percipio, nec poſſum continere quin dicam, hominis eſſe hallucinationis, ſibi; ipſi contradicentis, cui aptari recte poteſt illud Catonis diſtichum. Conueniet nulli, qui ſecum diſſidet ipſe.

Vt merito Doctoris ambiguae loquentis, aut ſibi contrarij dictū enrandū non eſſe dixerit Ay. Craue. de antiquit. temporū p. 1. §. propoſiti uſuſt. principale, n. 47. relatus ac receptus ab Henrico Roſen. de feudis cap.

K x

c. 2. concl. 3. 3. in fin. in gl. lit. G. Nam qualiter, inspecta littera, quam Azeued. supponit, quaque vulgo circumfertur, verum esse potest, distingui ibi emptores possessionum ab emptoribus censuum, si leparatim nulum est de illis verbum, sed de his tantum, illic. *Scribendo los que compran los censos, y tributos, los censos e hypothecas que tienen las casas, y heredades que compran*, hac enim vltima verba referuntur ad illa priora, *los que compran los censos, y tributos*, & sic hac inspecta littera, plane supponit illa lex, emptores censuum, emere possessiones, super quibus illi sunt impositi, vti ex ea non male colligitur Matienzi. *ibi gl. 1. & nonnulli alij ex superius commemoratis n. 1.* Nec t magis feliciter scopum attingit Felicia. *lib. 1. de censib. c. 4. n. 2. versus finem, vers.* Neque obstat Tex. asserens eam legem nihil aliud velle significare, quam ex censu creditorem ius anni redditus emere in ipsa re, speciatim hypothecae subiecta; nam ab eo libenter quaesierim, qualiter hanc legis mentem eius verbis, contrarium manifeste demonstrantibus, applicet. Proinde merito ab hac Feliciani interpretatione recedit Auend. *de censib. c. 17. n. 12.* Qui & ipse duobus numeris segg. duas ex proprio Marte conficitas addit, longe minus difficultatis vim enunciantes, nec relictis Regie legis verbis contentes.

32 Quapropter veritati propius accedit Gaspar Roder. *de an. redit. lib. 1. q. 3. in 7. d. l. 3. compil. interpretacionem ex eius originali deducens, iuxta reg. Text. in c. 1. de fide instrum. cum similibus*, nempe ex petitione in oblata in curia Toletanis anni 1539. *fol. mibi 4. pag. 2.* vbi hac habentur verba, *Assi mismo se escusarian muchos pleytos, sabiendo los compradores los censos, y tributos, y hipotecas, que tienen las heredades que compran*, iuxta quam petitionem producit illa lex, idem quod per eam petebatur disponens; & cum iisdem verbis vltus esset compilator pro ratione ipsius legis, quippe que Principi in comitiis ad eam obtinendam facta proposita, illa prorsus inuerti, pro verbis, *los compradores*, reponens illa, quamuis æquipollentia, *los que compran*, omittentque punctum, ibi apponendum, & adiciens illud post verba, *los censos, y tributos*, atque ita verba generalia, *los que compran*, restringens ad emptores censuum, ac rursus pro verbis, *e hipotecas*, & *hypotecas*, que vno spiritu legenda erant, cum verbis *los censos, y tributos*, proxime præcedentibus, & referenda ad verbum, *sabiendo*, apponens verba illa, *los censos, y hipotecas*, & sic repetens verbum, *los censos*, loco verbi, *e hipotecas*, perperam ex puncti, quomodò omnino diuersus sensus constituitur, illorum opinionem non obscure probans, qui multò etiam antè quam lex illa prodidisset, exultimant, emptores censuum, censeferi emere res illis subingatas.

Vnde non temere (ni fallor) conicio, tam magnam verborum translationem, ita sensum eorum diuersificantem, non fortuito, aut errore aliquo accidisse, vt Rodericus in memorato loco videtur supponere, sed ab ipso potius compilatore, eius opinionis affecta, consulto factam fuisse, vt eandem ex illa lege intrinsece, notissimos poteratis suæ terminos egressus. Id quod t ex ipsa eius legis principali decisione manifestus fit, dum statuit, in qualibet ciuitate, vel oppido, infiditionis caput constituitur, publicum librum esse oportere, in quo censuales contractus, vel similes, cuiumque oneri rem afficientes, intra sex dies à die celebrationis eorum describantur, aliàs fidem nullam faciant, nec præiudicent tertio eius rei possessori, etiam a venditore causam habenti, quominus onus illud reculare valeat. Quæ sanè lex nullum alium finem habere potuit, quam vt emptoribus rerum, super quibus quecumque tributa, vel onera essent imposita, consuleretur ne eas quasi liberas ex ignorantia emerent, licetque postea, & sibi a creditoribus motas excipere, & ipsi aduersus venditores mouere cogerentur, quas vitare fa-

cille potuissent, de onere census, tributi, vel hypothecæ ex libri illius inspectione certiores facti, atque adeo ad huiusmodi rerum emptionem, venire minime properantes. Quam quidem rationem originalis illa in comitiis proposita petio plane expleuit, compilatoris autem præsumpta auctoritas, ne dicam temeritas, vt priuata ipsius sententia deseruaret, proculdubio obsecrauit, ac labefactauit.

Illud tamen pro coronide circa præfatam compil. legem obiter monendum duxi, quod etià ea in Hispalensi ciuitate, aliter atque in alijs, in viridi adhuc obseruantia sit quoad descriptionem censualium, vel hypothecariorum contractuum, quam fieri frequentissimum est in libris capituli, seu concilij Hispalensis, ad hoc specialiter designatis, non tamen æque in praxi recepta est quoad nullitatem eiusmodi contractuum, ita vt possessores rei, super qua onus census vel hypothecæ impositum est, illud ob id euitent, quod in libris capituli descriptum non fuerit, nec enim à tali onere, quasi nulliter imposito liberantur, quia contractus illi nihilominus valent, vt sæpe in Hispalensi Senatu me indice pronunciatum est, & postea in Granatensi in causa executiua census Hispalensis aduersus Donnann Ioannam Ramirez, vxorem Don Balthazaris Perez de Viuero, decurionis Granatensis, ipsiusque Balthazaris eius nomine. Sed admissa ac intellecta tantum est Lilla quoad negandam prælationem censuarum est hypothecarijs creditoribus, qui id onus cum die & anno impositionis in publico ciuitatis libro describi non curarunt, eamque concedendam posterioribus, qui id descripti fecerunt; horum namque causa in creditorum concursu passim potior habetur.

DISSERTATIO XXXII.

De pacto de retrovendendo venditioni adiecto, an, & que actio ex eo, pacti conditione eueniente aduersus emptorem, vel alium possessorem rei sic comparatæ competat pro ea recuperanda; ad interpretationem quamplurimum iuris locorum, maxime verò text. difficilis in l. si cum venderes 13. in princ. ff. de pig. act. & obiter nonnulla de gabelle alteriusve etiam iure, ex huiusmodi contractibus soluendo.

S V M M A R I A.

- 1 Dissertationis introductio annexitur, eiusque commendatur difficultas, & assiduus in foro vsus, maxime in Hispalensi Senatu.
- 2 Pactum de retrovendendo à pacto legis commissoria in duobus potissimum discrepat. Quorum 1. est, quod in pacto legis commissoria pretij solutio sub resolutionis contractum poena in diem differtur, at in pacto de retrovendendo ipsa tantum venditionis recessio consertur in diem, quo per venditorem pretium fuerit emptori oblatum, & consignatum.
- 3 Secundo differt, quod pactum legis commissoria iuxta consuetam eius formam, verbis tantum directis concipitur; pactum verò retrovenditionis vice versa verbis tantum obliquis; & vtriusque exemplo.
- 4 Venditione à domino facta sub pacto de retrovendendo, verbis obliquis enunciato, dominium interim in emptorem omnino transferitur, nec ad venditorem redit, nisi nouo facto, adueniente pacti conditione; id est, que emptor fructus perceptos suos irrevocabiliter facit, nec restituere tenetur.
- 5 Quod procedat indistinctè, nempe si pactum de retrovendendo in facultate venditoris sit positum, in quo omnes conueniunt; sed etiam si in emptoris voluntatem colla-

collatum sit in quo nonnulli dissentiant, quorum sententiam communem esse Corasius testatur.

- 6 Restitutio rei, & pretij iniuncta facta inter emptorem, & venditorem ex vi pacti de retrovendendo, etiam solo restitutorio verbo concepti, reuerà nihil aliud est, quam noua venditio ab emptore facta venditori pro antiquo pretio, quòd illi dederat, & nunc ab eodem recipi; contra plures, qui huic conventioni pacti de retrovendendo nomen negarunt, & aliud imposuerunt de re restituenda.
- 7 Pactum de retrovendendo per se solum omni iure licitum est, nec venditio is contractum, cui accesserit, de usura suspensum reddat, nisi alia interueniant circumstantiæ, & coniectura, ex quibus apertus arguatur animus, generatium mutuum exercendum sub preterito emptoris, & venditionis, & que illa sint? remissive.
- Cap. ad nostram 5. de empt. & vendit. cap. illos vos 4. de pignor. l. fin. vers. Oro si decimos, tit. 1. 1. partia 5. l. 1. vers. Porque algunos, tit. 2. lib. 8. ordinam. que est lex 4. tit. 6. lib. 5. noue compilat. remissive explicatur, ibid.
- 8 Actio quo oritur ex vi pacti de retrovendendo, tres sunt potissima opinionis, quarum prior est, vt indistinctè, siue verbis directis, siue obliquis illud conceptum sit, sola personalis actio eueniente pacti conditione competat venditori, pretium offerenti, contra emptorem vt rem venditam restituat, non etiam realis aduersus eum, vel alium possessorem.
- 9 Venditor, ex quo rem cuius dominus erat, ex causa venditionis emptori tradidit, & pretium iniunctum ab eo recepit, ipsius rei dominum in emptorem transfertur.
- 10 Dominium, quod ab aliquo per venditionem, vel alium titulum, & traditionem simul ab eo factam recessit, siue verbis directis, siue obliquis illud traditionis actus, seu si solo titulo absque traditione in alium dominium transferatur. Gloss. vlt. ad fin. in l. 1. C. de inoffic. donat. commendatur, ibid.
- 11 Lex si prædium 4. Cod. de edil. act. expenditur pro sententia eorum, qui ex pacto de retrovendendo, etiam verbis directis concepto, solam personalem actionem competere docuerunt, & de intellectu n. 31.
- 12 Actio redhibitoria non rescindit, contractum ipso iure, sed tantum per eam coitur venditor rem accipere, & pretium restituere.
- 13 Dominium rei vendita sub pacto additionis in diem, vel legis commissoria, pacti conditione eueniente ipso iure ad venditorem redit, licet interim emptoris sit, cum iure enim vendicandis à quolibet possessore. Et an id in illis pactis speciale sit? & n. 34.
- 14 Actionem necum personalem, sed etiam realem, saltem vtilem, ex pacto de retrovendendo, etiam verbis obliquis, ei proprius conuenientibus concepto, venditori competere ad rem auocandam, siue ab emptore, siue ab alio quo: unque possessore existimauit primus Paulus Castrens. quem plures alij sequuti sunt.
- 15 Lex si cum venderet 13. in principio, ff. de pignor. act. vltra alia fundamenta, remissive tradita, præsertim pro hac sententia expenditur, & inducitur. Creditor pignus sibi datum vendere potest ex facultate sibi à debitore, vel iure concessa, ibid.
- 16 Actionem tantum personalem ex pacto de retrovendendo. D. D. Iol. Vela Dissertat. Iuris Tom. I.

- dendo verbis obliquis concepto venditori competere, verbis autem directis etiam realem, veris & receptor sententia docet, quam Hispalensis Senatus passim amplectitur.
- 17 Pactum, cuius sit mentio in l. si à te 7. C. de pact. inter empt. & vend. absolutè, ac simpliciter differt à pacto legis commissoria; à pacto autem de retrovendendo differt tantum respectu proprie, & usitata forma huius generis pacti, non etiam respectu minus usitata propter verba directis, quibus conceptum est; aduersus Amon. Fabr. qui ab hoc etiam pacto illud simpliciter differe idè dicit.
  - 18 Actio tantum personalis aduersus eum competit qui in contractu ad aliquid dandum, vel faciendum obligatur, vt id præstet, non realis, neque contra eum, neque contra alium possessorem rei, circa quam obligatio emanauit.
  - 19 Actio sola personalis ex venditio, vel emptio, in contractu emptoris, & venditionis, cui nullum pactum admixtum est, competit aduersus emptorem, vel venditorem, ad id quod ex contractu quilibet præstare tenetur, non realis ad ipsam rem venditam.
  - 20 Emptio is, & venditionis contractus si sit admixtum pactum aliquod, duplex in eam rem personalis actio prodita est, altera in factum, seu præscriptis verbis, altera ex emptio, vel venditio, & quare? Pactum in continenti contractui adiectum, eius coherentia vestitur, & informatur, ipsique legem dat. ibid. & an id indistinctè procedat necum in contractibus bona fidei, sed etiam stricti iuris remissive, n. seq.
  - 21 Pactum de retrovendendo obliquis verbis conceptum, vltra actionem ex emptio, vel venditio, ex ipso contractu resultantem, producit actionem in factum, seu præscriptis verbis, tam respectu emptoris, quam respectu pretium re oblata, quam respectu venditoris, ad rem agentis oblata à se pretio. Lex 2. C. de pact. inter empt. & vendit. in eam rem potissimum expenditur, ibid.
  - 22 Actio ex pacto de retrovendendo obliquis verbis concepto ad hoc competit, vt venditori pretium offerenti vicissim res vendita restituatur, cum qua actione minime se comparatur actio realis, si natura competens ad rem velut propriam vendicandam, & quare? Emptio rei sua non consistit, & quare? ad l. suæ rei 16. ff. de contrahend. empt. ibid.
  - 23 Lex qui hominem 19. ff. de vlticap. oprime expenditur, & intelligitur.
  - 24 L. si à te 7. C. de pact. inter emptorem, & vendit. optime inducitur, ac declaratur, cum numero seqq. vsque ad n. 30.
  - 25 Accursum ibi in verbo petis, taxatur.
  - 26 Venditori sub pacto de retrovendendo, verbis directis concepto, aduersus emptorem, se subrahentem à receptione pretij, consultius iudiciali eius depositione, & oblatione.
  - 27 Venditor huiusmodi oblationem faciens, rei venditæ dominium ipso iure retinet, si cuius potest necum ab ipso emptore, sed & ab alio quocumque possessore rem vendicare.
  - 28 Pactum legis commissoria, non magis impedit veram dominij translationem ex causa venditionis, & traditionis, quam pactum de retrovendendo, & quare?
  - 29 Venditori sub pacto legis commissoria, verbis directis iuxta consuetam eius formam concepto, eius pacti conditione eueniente, realis competit actio ad rem vendicandam.